

LA FÀBRICA DE PAPER DE SA ROCA (S'ALBUFERA). UN PASSAT INEXISTENT.

La fàbrica de paper de sa Roca (a s'Albufera de Mallorca) va passar per diferents èpoques i ritmes d'activitat d'ençà del 1917, la seva època més productiva va ser al voltant del 1938, amb la fabricació de paper d'estrassa o d'embalar. Quan el Govern i l'ICONA compraren la "finca" l'any 1985 feia ja anys que s'havia acabat el seu darrer període d'activitat (va ser entre el 1952 i el 1968), amb tot, la seva dissolució com empresa (Celulosa Hispánica) amb activitat industrial és del 1973; la declaració del Parc Natural es va produir el 28 de gener del 1988.

La demolició, el setembre de 1991, de la pràctica totalitat de l'antiga fàbrica de paper no pot ser llegida com un simple episodi del passat ni com una decisió "pròpia del seu temps". Va ser, i continua essent, un acte greu de negligència institucional i un atemptat directe contra un patrimoni industrial singular de Mallorca. Aquell conjunt d'edificacions no només documentava una activitat productiva avui desapareguda, sinó que materialitzava una arquitectura adaptada al lloc i als recursos disponibles: pèrgoles i encavallades de fusta, naus obertes, elements industrials vinculats a la fabricació de paper a partir del canyet, en plena sintonia amb el paisatge albuferenc.

L'enderroc no va respondre a una necessitat inevitable, sinó a la manca absoluta de voluntat de conservar, interpretar i integrar aquest llegat dins la dinàmica del Parc Natural. Qui va decidir que aquests edificis no mereixien ser preservats? Qui va permetre que s'esborrés, sense debat públic ni criteris patrimonials sòlids, un testimoni clau de la relació entre natura, indústria i societat? La responsabilitat no és difusa: és política, tècnica i també cultural.

Les conseqüències d'aquella decisió encara condicionen la gestió de s'Albufera. Avui el Parc, trenta-vuit anys després de la seva declaració, no disposa d'un espai amb capacitat real per explicar el seu passat patrimonial, la seva història humana i productiva, més enllà d'una visió parcial i descontextualitzada. S'ha perdut una oportunitat extraordinària per articular usos públics, espais d'interpretació i discursos que expliquin que s'Albufera no és només un espai natural amb una valuosa biodiversitat, sinó també un territori profundament transformat i treballat al llarg dels segles per milers de persones de la seva contrada.

Quan ens acostam als quaranta anys de la declaració del Parc Natural, aquest buit resulta especialment eloqüent. Allò que es va destruir el 1991 no era un obstacle per a la conservació, sinó una eina potent per entendre-la. La desaparició de la fàbrica de paper no només va eliminar uns edificis: va empobrir el relat, va amputar la memòria i va deixar en evidència una manera de gestionar el patrimoni que encara avui arrossega les seves conseqüències.